

Değerli Başkanlar, TÜRKONFED ve MARSİFED'in Değerli Üyeleri, Saygıdeğer Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Sizleri şahsım ve TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum. TÜRKONFED ile Mersin'de başladığımız, Mardin ve Kayseri'de devam ettiğimiz Anadolu Buluşmaları kapsamında bugün Bursa'da sizlerle birlikte olmaktan memnuniyet duyuyoruz. Eski başkanımız Muharrem Yılmaz beye de bizleri bugün yalnız bırakmadığı için teşekkürlerimi sunuyorum.

Bursa çok uzun yıllardır ülkemiz sanayinin önemli merkezlerinden birisi. Ülkemizin en yüksek ihracatını gerçekleştiren şehirlerimizden. İhracatın çok büyük bir bölümünü de sanayi ürünleri oluşturuyor. Bursa Organize Sanayi Bölgesi Türkiye'nin ilk organize sanayi bölgesi olma özelliğini taşıırken, TÜSİAD'dan sonra kurulan ikinci sanayici ve iş insanları derneği de yine bu köklü şehirde hayata geçmişti.

Ana sanayiye can veren tedarik sanayimiz için de Bursa'da çok önemli bir ekosistem ve birikim var. Hem sanayi üretimi, hem de fikir üretimi ve ortak akıl açısından zengin bir kültüre sahip. Biz de bugün, bu birikimden yararlanmak için buradayız. Ülkemiz için kurduğumuz hayali sizlerle paylaşmak ve görüşlerinizi almak istiyoruz.

Değerli Konuklar,

Yeni bir yılı bitirip bir yenisine girmeye hazırlanıyoruz. Sözlerime geçtiğimiz yılın kısa bir değerlendirmesi ve gelecek yıla ilişkin görüşlerimle başlayayım.

2022'ye covid pandemisini geride bırakıyor olmanın getirdiği iyimserlikle başlamışken Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi, tüm dünyada derin ekonomik ve jeopolitik sonuçlar yarattı. Başta enerji olmak üzere, artan hammadde fiyatlarının tırmandırdığı enflasyon ve başlıca merkez bankalarının para politikasını sıkılaştırıp faiz oranlarını artırma sürecine girmesi, büyümede yavaşlamaya yol açtı. Bu gelişmeler Türkiye'yi de etkiledi. Kur şokları ve döviz kurunun kontrol edilmesi amacıyla getirilen düzenlemeler, faizi tek basamağa düşürmeye odaklı para politikası ve bunların sonucu olarak yükselen enflasyon 2022'yi şekillendirdi. 2022'ye hızlı bir büyüme, aşırı dalgalı bir kur ve yüksek enflasyon ile başlamıştık. Yılı; kurdaki dalgalanmanın azaldığı, enflasyonun seviye olarak yüksek olmakla birlikte artışının durduğu, ama ihracat artışının da durduğu ve büyümenin yavaşladığı bir konjonktür ile bitiriyoruz.

2022 yılında, enflasyon ve kur gibi temel makroekonomik değişkenlerde artan istikrarsızlığın ve belirsizliğin yanı sıra düzenleme belirsizliği de iş hayatında öngörü yapmayı ve karar almayı zorlaştırdı. 2022'de çok sayıda mevzuat değişikliği oldu. Bu değişiklikler bankacılık ve reel sektörün davranışlarını etkiledi. Faiz oranlarındaki düşüşe rağmen, reel sektörün finansmana erişimi zorlaştı. Artan hammadde fiyatlarıyla ithalatın faturası artarken, küresel resesyonla ihracat yavaşlamaya başladı. Dış ticaret açığı ve cari açık yükseldi. 2022'nin üçüncü çeyreğinde büyüme bir önceki çeyreğe göre %0.3 daraldı.

Önümüzdeki yıl öngörülerimizi ise; enflasyonun tek haneye inmesini hedefleyen politikaların uygulandığı, TL'nin istikrara kavuştuğu, iş hayatına dönük sık mevzuat değişikliklerinin yerini, kuralların öngörülebilir olduğu bir iş ortamının aldığı, yüksek enflasyonun erittiği satın alma gücünün yeniden toparlanıp iç talebin canlandığı, büyümenin hızlandığı bir konjonktür süslüyor.

Ancak 2023 seçim yılı ve bütün seçim yıllarında olduğu gibi öngörü yapabilmek zor.

Enflasyondan ve işsizlikten zarar gören özellikle sabit ve dar gelirliiler açısından ekonomik koşullar zorlayıcı. 2023'te büyümenin hızlandırılması gerekiyor. Fakat, makro dengeleri bozmadan büyümenin

hızlandırılabilmesinin önünde çeşitli kısıtlar yer alıyor olması, ekonomi politikasının hareket alanını epey daraltıyor. Büyümedeki hızlanma cari açığın bozulmasına, bu da kur üzerinde baskı ve kur üzerinden enflasyonun hızlanmasına yol açma riski taşıyor. Bu nedenle ekonomi politikalarının büyük bir dikkat ve beceriyle uygulanması gereken bir yıla giriyoruz. 2023 makroekonomik istikrarın tesis edildiği bir yıl olmak durumunda. 2023 aynı zamanda cumhuriyetimizin ikinci yüzyılının da başlangıcı. Bu nedenle, 2023 ikinci yüzyılımızda geleceğimizin inşası açısından da önem taşıyor.

Değerli Konuklar,

TÜSİAD olarak gelecek hayallerimizi, geçtiğimiz sene 50. kuruluş yıl dönümümüz vesilesi ile yaptığımız “Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa” adlı çalışmamızda müreffeh, saygın, adil ve çevreci bir Türkiye olarak tanımlamıştık. Bu hedeflerin yakalanmasında üç unsurun önemli olduğunu vurgulamıştık: İnsan, bilim ve kurumlar...

Günümüzde refahın asıl belirleyicisi ne yer altı kaynakları, ne fiziksel sermaye, ne de ucuz emeğe dayalı üretimdir. Yer altı kaynaklarına dayanarak zenginleşmiş ülkeler bulunmakla birlikte, gelişmiş ülke olmak için bu tek başına yeterli değildir. Toplumların refahının en önemli belirleyicileri maddi olmayan kaynaklardır. Biz geleceği inşa çalışmamızda bu maddi olmayan kaynakları şöyle tanımladık:

eğitimle insanımızın yetkinliklerinin geliştirilmesi;
bilim-teknoloji ve inovasyona önem verilmesi;
ekonomiden demokrasiye kadar tüm alanlarda güvenilir ve kapsayıcı kurumlar ve kuralların yerleşmesi.

Ancak ve ancak bu alanlarda eş zamanlı ilerleme kaydettiğimiz takdirde, sürdürülebilir kalkınmayı başarabiliriz. Refah artışında yeni bir atağı başlatabilir, toplumun tüm kesimlerini kapsayarak gelişebilir, büyüebiliriz.

Bu çalışmada yer verdiğimiz 105 ülkeyi kapsayan ekonometrik analiz şunu gösteriyor. İnsani gelişim, bilim teknoloji ve kurumlarda, kendimizi OECD ortalamasına çıkarmak için gereken adımları atabilirsek, 20 yıl içinde kişi başı millî gelirimizi 30 bin dolar seviyesine yükseltebileceğiz. Bu neredeyse 3 katı bir artış demek. Fakat altını çizmek isterim ki, hedefimiz sadece zenginlik değil, bu üç alanda büyük ilerlemeler kaydederek, gelişmiş, saygın, adil ve çevreci bir Türkiye’yi birlikte inşa etmek olacaktır.

Değerli Konuklar,

21. yüzyılda koyduğumuz hedeflere ulaşmanın yolu insanı odağa alan, yani toplumsal dönüşümü gerçekleştirmeyi hedefleyen bir kalkınma modelinden geçiyor.

Düşük ücret ödenen nitelsiz işgücünün, düşük teknoloji kullanarak ürettiği ürünleri, düşük kurla dünya pazarlarına satarak ekonomik gelişme sağlanması anlayışı artık tarih oldu. Bundan yarım asır önce, özellikle Doğu Asya ülkelerinin uygulamış olduğu düşük kur- düşük ücrete dayalı ihracata dönük sanayileşme modeli ile bu ülkeler hızlı bir gelişme göstermişlerdi. Ancak içinde bulunduğumuz dijitalleşme çağında bu modelin artık rekabet şansı hiç yok. Bugünün ekonomisi, ileri teknoloji ile üretilen yüksek katma değerli ürünler üzerine kurulu. Bu da nitelikli, üretken, yenilikçi insan kaynağı ile mümkün. Sanayinin kalbi Bursa, teknolojik dönüşümün taşıdığı hayati önemin çok farkında olan ve başarılı uygulamaları örnek olan bir şehir.

Nitelikli insan kaynağını yetiştirmek için de, eğitim felsefemizi yeni bir anlayışa ele almamız gerekiyor. Eğitimin her kademesinde nicelik kadar niteliğe de öncelik veren, her bir çocuğumuz ve gencimiz için kaliteli eğitime erişimi mümkün kılan bir eğitim sistemini tam anlamıyla kurgulamak ve uygulamak gerekiyor.

Analitik, eleştirel, yenilikçi düşünmeyi odağa alacak, ihtiyaç duyulan teknik, dijital ve sosyo duygusal becerileri en iyi seviyede kazandıracak şekilde eğitim sistemimizi değiştirmemiz gerekiyor. Ayrıca, yetişmiş nitelikli insan kaynağını korumamız, çalışanların iş memnuniyeti açısından ihtiyaç ve beklentilerini gözetmemiz de çok önemli.

Bu açıdan refahın daha adil paylaşımı önümüzdeki dönemin toplumsal dinamikleri açısından önem taşıyacak. Nüfus dilimleri, bölgeler ve sosyal sınıflar arasındaki refah uçurumları, toplumsal sürdürülebilirlik açısından yarattığı riskler kadar, ekonomik büyüme sürecinin nitelikleri açısından da sorunludur.

Toplumsal dönüşümün ülkemiz açısından çok kritik bir boyutu, hiç şüphesiz toplumsal cinsiyet eşitliği. Toplumun yarısını oluşturan kadınların, toplumda kendi hakları olan konuma gelmelerinin önündeki tüm engelleri kaldırmalıyız. Kadına yönelik şiddet başta olmak üzere, eşitsizliği doğuran ve besleyen tüm sorun alanlarına karşı harekete geçmeliyiz. Eğitimde, çalışma hayatında, yönetim kademelerinde, siyasi hayatta, kısacası, toplumsal yaşamın her alanında kadınların erkeklerle eşit fırsatlara ve eşit temsile sahip olmasını gözetmeliyiz. Örneğin, Yönetim Kurullarında hiç kadın üye yoksa, bu durumu sorgulamalı ve değiştirmeliyiz.

Değerli Konuklar,

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına girerken insanı odağa alan bu kalkınma yaklaşımını bilimsel ve teknolojik ilerlemeye vereceğimiz önem ile bütünleştirmemiz gerekiyor. Az önce işaret ettiğim gibi, günümüzde ekonomik gelişme de, bilime ve teknolojiye daha fazla önem vermeyi gerektiriyor.

Yirmibirinci yüzyılda ekonomik gelişmeyi ikiz dönüşüm olarak adlandırılan iki büyük dinamik şekillendiriyor: dijital dönüşüm ve yeşil dönüşüm. TÜSİAD olarak ikiz dönüşümün, ülkemizin rekabetçiliği ve ekonomik olarak gelişmiş bir ülke olma hedefimiz için en büyük fırsat alanlarından biri olduğuna inanıyoruz.

Geçtiğimiz sene ülkemizin onayladığı Paris Anlaşması ve Avrupa Birliği'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı iklim değişikliği ile mücadelede önümüzdeki süreçte atmamız gereken adımları tarifliyor. İklim krizi sürdürülebilir üretim ve tüketim yöntemlerini içselleştirmemizi; bu yönde Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarına ağırlık vermemizi mecburi kılıyor.

Yeşil dönüşüm yolculuğunda karbon ayak izini azaltma faaliyetleri şirketlerimize enerji verimliliği, maliyet kontrolü ve risk azaltma gibi birçok fayda sağlıyor.

Değerli Konuklar,

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılının inşasında insani gelişme ve bilimsel ilerlemeyi tamamlayacak unsur ise iyi tasarlanmış kurum ve kuralların mevcudiyetidir. Bu kurumların başında ise hukukun üstünlüğü gelir. Hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi ve demokratik standartların yükseltilmesi; hem toplumsal kapsayıcılığın geliştirilmesi açısından, hem de bilimsel ve teknolojik ilerlemenin de temelini oluşturan ifade özgürlüğünün korunması açısından tartışılmaz önemdedir.

Cumhuriyetimizin 100. yılına girerken, Mustafa Kemal Atatürk'ün bizlere bıraktığı çağdaş uygarlık seviyesine ulaşma hedefiyle Türkiye'nin aydınlık geleceğine inanıyoruz. Küresel ve ülke gündemlerinin getirdiği tüm zorluklara rağmen;

Cumhuriyetimizin değerlerinden güç alan,
demokrasisini sağlamlaştırmış,
kurumlarını kapsayıcı ve güvenilir hale getirmiş,
kadını, erkeği, çocuğu, genci, yaşlısı, işçisi, işvereni ile geleceğe umutla bakan bir ülke olma azmiyle yürürsek,
hayal ettiğimiz geleceği hayata geçirebiliriz.

İş dünyasının bağımsız ve gönüllü sivil toplum örgütleri olarak üzerimizdeki sorumluluk çok büyük.

Laik hukuk devleti, katılımcı demokrasi ve özgürlük anlayışının, kurallı piyasa ekonomisinin tam anlamıyla yerleşmesi doğrultusunda çalışıyoruz.

Bu yolda sivil toplum kuruluşlarının, özellikle iş dünyası STK'larının kendi bölgelerinde ve sektörlerinde önemli bir kanaat önderi olmaları nedeniyle ciddi etkisi olacağına inanıyoruz.

Bu nedenle diyoruz ki Cumhuriyetimizin ikinci yüz yılında, ülkemizin enerjisini serbest bırakalım. Kurumsal yapılarımızda ve kurallarımızda; gelişmiş, adil, saygın ve çevreci bir Türkiye hedefine doğru ilerlemeyi sınırlayan tüm noksanlarımızı hızla telafi edelim.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına girerken bize de bu yakışır.

Bugünkü gibi, ortak düşünce ve istişare ortamı yaratabildiğimiz toplantıları çok değerli buluyoruz.

Sözlerime son verirken, bu toplantının ev sahipliği için MARSİFED Başkanı Ramazan Kaya'ya, TÜRKONFED Başkanı Süleyman Sönmez'e ve tüm değerli katılımcılara teşekkür ediyorum.

Yaklaşan yeni yılınızı da şimdiden kutluyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.